

Apžvalga

Nr. 66

ANTRADIENIS, 1946 M. SPALIO 29 D.

II metai

CHURCHILLIS DIDŽIAUSIAS KARO KURSTYTOJAS

UP AMERIKIEČIŲ TELEGRAMŲ AGENTŪROS DIREKTORIUI PAREIŠKĖ STALINAS

Londonas, X. 29. Laikiniai atvykęs į Londoną amerikiečių telegramų agentūros United Press direktorius telegrafu uždavė Stalinui paklausimus, į kuriuos Stalinas telegrafu atsakė. Atsakydamas į paklausimus, Stalinas atsakė:

Nesutinku su teorija, kad šiuo metu padidėjo santykių įtampimas tarp JAV ir TSRS. Taikai graso karo kurstytojai Anglijoje ir Amerikoje, o jų didžiausias yra W. Churchillis. Reikia juos demaskuoti ir pažaboti.

Dėl Vokietijos Stalinas pasakė, kad yra būtina ne tik ekonominė, bet ir politinė Vokietijos vienybė. Reikia atstatyti Vokietijos civilinę pramonę, kad pati Vokietija galėtų save išmaitinti. Turi būti sukurta bendra Vokietijos administracija ir jos vadovavimas pavestas vokiečiams, o jo kontrolę turi vykdyti sąjungininkai. Vokietija dar nėra pribrendusi demokratijai ir reikia pagrindinai ją sudemokratinti ir išnaikinti paskutinius fašizmo pėdsakus. Dėl to nevisada galima laikytis Potsdamo nutarimų.

Sovietų S-ga vakarinius Lenkijos rubežius laiko galutiniais ir nediskutuotinais.

Dėl sovietų kariuomenės užimtose kraštuose, Stalinas pasakė, kad šiuo metu Vokietijoje, Austrijoje, Vengrijoje, Bulgarijoje, Rumunijoje ir Lenkijoje yra 60 sovietų kariuomenės divizijų. Po dviejų mėnesių pasibaigus dabar vykstančiai sovietų armijų demobilizacijai, tas kariuomenės kiekis sumažės iki 40 divizijų. Jugoslavijoje sovietų kariuomenės iš viso nėra.

Dėl amerikiečių ir anglų karo laivų Viduržemio jūroje Stalinas pareiškė, kad į tą dalyką jis žiūrės abejingai.

Atominės bombos, nei kitų jam panašių ginklų sovietai neturi.

Dėl atominės energijos kontrolės Stalinas pareiškė, kad atominei energijai yra reikalinga stipri tarptautinė kontrolė.

Toliau Stalinas pasakė, kad TSRS yra reikalingi JAV kreditai.

Stalino žodžiais, Jugoslavija turi pateisinamus motyvus atsisakydama pasirašyti taikos sutartį su Italija.

Stalino nuomone, iki šiolei veto teisė Saugumo Taryboje nebuvo panaudota piktam ir be reikalo.

Kadangi šie pareiškimai pasiekė Londoną tik šį rytą, tai šiandieninėje Londono spaudoje trūksta komentarų.

SOVIETŲ DELEGACIJA MELDĖSI

New Yorkas, X. 28. Vakar New Yorko katedroje įvyko pontifikacinės pamaldos už JTO sėkmingus darbus. Pamaldose dalyvavo 32 valstybių iš 51 delegacijos. Pamaldose taip pat dalyvavo visa Sovietų S-gos delegacija su Vyšinskiu prišakyje.

Reikalauja veto teisės apribojimo

New Yorkas, X. 28. Šeštadienio JTO pilnatos posėdyje kalbėjo D. Britanijos atstovas Noel Baker, kuris pareiškė, kad veto teisės nereikėtų atimti, tačiau tik jos naudojimas turėtų būti susiaurintas. Dėl atominės energijos kontrolės, jis pareiškė, kad vienintelis praktiškas to klausimo išsprendimas — tarptautinė atominės energijos kontrolė.

Čilės atstovas pasisakė už veto teisės palikimą 5 didž. valstybėms, tačiau ją naudotis turėtų tiksliai San Francisco statute numatytais atsitikimais.

Norvegijos atstovas griežtai pasisakė prieš naudojimą piktam veto teisės. Ji turėtų būti palikta, tik jos naudojimas apribotas. Dėl Ispanijos, jis pareiškė, kad JTO turi padėti Ispanijos demokratiniams elementams paimti Ispanijos valdžią be pilietinio karo.

Liberijos atstovas reikalavo, kad lygiai būtų traktuojamos visos tautos ir visi žmonės.

Indijos atstovas griežtai pasisakė prieš Pietų Afrikos blogą elgesį su tenyksiškais Indais. Jį palaikė sovietų atstovas.

Šiandieniniame JTO plenu posėdyje Egipto atstovas

PATARIA NUTRAUKTI SANTYKIUS

Londonas, X. 28. Vakarykščiame nr. konservatorių partijos organas Daily Telegraph, komentuodamas diskusijas JTO suvažiavime Ispanijos klausimu, rašo: Ispanijoje yra diktatorinis režimas, kur valdžia laikosi tiksliai politinė policija ir su ta valstybe raginama nutraukti ūkinius ir diplomatinis santykius. Tačiau yra ir daugiau kraštų, kur diktatorinis režimas laikosi tiksliai politinė policija — tai slavų bloko kraštai. Nutraukiant santykius su Franco Ispanija, reikėtų ir tiems slavų kraštams taikyti tas pačias priemones ir su jais nutraukti diplomatinis bei ekonominius santykius.

reikalavo, kad didžiosios valstybės neturi laikyti savo kariuomenės mažesniųjų sąjungininkų teritorijose be jų gyventojų sutikimo. Nė viena valstybė neturi primesti savo valios kitoms valstybėms ir vesti su jomis derybas jų teritorijoje laikydamos savo kariuomenę. Toliau jis pareiškė, kad jau laikas yra aprūžuoti veto teisės naudojimą.

Čekoslovakijos atstovas pareiškė, kad mes šį visą karą kovojome su fašizmu ir kovosime, kol bus išnaikintos paskutinės jo šaknys Ispanijoje. Toliau jis tvirtino, kad Čekoslovakiją nuo likusio pasaulio neskiria nei geležinė, nei kitokia uždanga. Kiekvienas, kas tik nori gali atvykti į Čekoslovakiją ir vietoje įsitikinti. Uždanga skiria tiksliai Ispaniją.

Australijos atstovas griežtai reikalavo panaikinti veto teisę, nes ji tiksliai sukelia agresinius instinktus ir sabotuoja pasaulio saugumą.

SUSTABDOMAS SUSISIEKIMAS

Viena, X. 28. Nuo šios dienos Austrijoje, dėl anglies stokos, sustabdomi visi tolimųjų distancijų traukiniai.

RINKIMAI BULGARIJOJE

Londonas, X. 28. Praėjusį sekmadienį Bulgarijoje įvyko rinkimai į parlamentą. Galutiniais rezultatais tėvynės frontas (komunistai) pravedė 364 atstovus arba 78% balsų, opozicijos partijos — 101 atstovą arba 22%.

Kaip yra žinoma, sovietų atstovas Bulgarijos kontroliuojančio Taryboje atsisakė garantuoti laisvus rinkimus.

BRITŲ NOTA RUMUNIJAI

Londonas, X. 28. Britų valiausybe įteikė Rumunijos vyriausybei notą, kurioje reikalauja per ateinančius Rumunijos parlamento rinkimus laikytis Jaltos ir Potsdamo susitarimų. Notoje pažymima, kad rumunų rinkimų įstatymas nesiderina su praktikuojamais demokratijos nuostatais. Joje suminimi prasilenkimai su demokratija, kaip pav. rinkimų komisijos yra vyriausybės kontrolėje, kariuomenė ir policija yra įkinkyta komunistų partijos propagandai, valdininkai ir darbininkai yra gąsdinami per savo profesines sąjungas, opozicija yra persekiojama, ji neturi susirinkimų, spaudos laisvės ir t.t.

„ATEITIS DIEVO RANKOSE“

Londonas, X. 28. Vakar iš Sautemptono į JAV, dalyvauti JTO Saugumo Tarybos ir 4 didž. užs. reik. ministrų konferencijoje, išvyko min. E. Bevinas. Prieš sėsdamas į laivą, ministras priėmė spaudos atstovus, kuriems tarp kitko pareiškė: Šiuo metu pasaulis yra apimtas neramumo, tačiau aš nesu pesimistas. Viso pasaulio paprasti žmonės siekia ir trokšta taikos ir mes turime ją pasiekti ir sukurti. Mėginsime galutinai pabaigti taikos sutartis su Italija, Suomija, Bulgarija, Rumunija ir Vengrija ir pradėti diskusijas dėl taikos sutarties su Vokietija ir gal būt su Austrija. Jei visi parodys gerą valią, pasieksime gerų rezultatų. Bet, jei jos nebus, — ateitis Dievo rankose.

TRUMANO LAIŠKAS ARABŲ KARALIUI

New Yorkas, X. 29. Prez. Trumanas, atsakydamas į Ibn Saudo karaliaus laišką, kuriame jis kaltina JAV už sulaužymą savo pažadų arabų atžvilgiu, pažymi, kad Palestinoje turi būti sukurta žydų valstybė ir artimu laiku Palestinon turi būti įleista mažiausiai 100.000 žydų.

VĖL NACIŲ ATENTATAS

Londonas, X. 28. Praėjusią naktį Esslingene (Neckar) prie denacifikavimo įstaigos sprogo pragaro mašina, kuri buvo tokio pat tipo, kaip prieš kiek laiko sprogusios Stuttgarte. Žuvusių ir sužeistų nėra. Suminta dešimt asmenų.

Ged. Galvanauskas.

ISVĀRŽOMA TAIKA

Britų politika

Londonas prieš kiekvieną svarbesnį tarptautinį pasitarimą politinius klausimus aiškina ne vien slaptuose kabinetuose, bet ir Zemuosiuose Rūmuose. Ten, britų užsienio politikos kalvėje, tarptautinės politikos prieštarų masė, kuri dabar ne vien britus domina, įliejama į tam tikrą formą.

Bevinas, britų užs. reik. min. Zemuosiuose Rūmuose sustoja ties šios dienos pragmatiskais klausimais, kai kuriuos, pačius jautriausius, pav., Palestinos ar Indijos, kažkodėl aplenkdamas. Kai ką jis pareiškė ir esminio: antrasis kontinentinis karas galėjo būti išvengtas, Potsdamo susitarimas turi būti imamas pilnumoje ar turi būti sudarytas naujas, D. Britanija dabar tarptautinėje politikoje nesitenkins tarpininko vaidmeniu. Kalbėti apie didžiausio masto žaidimą — apie ką tik praėjusį pasaulinį karą, kaip apie praėjusios vasaros orą, kai dabar naujas graso, mažiausia įdomu. Tuo tarpu ne tik Potsdamo, bet ir kiti susitarimai yra paversti daug sakančiu žaislu.

Ministeris pirm. Attlee nedangstydamas parodė pasaulio atviras žaidimas. Jo žodžiais, didžiosios galybės Paryžiaus konferencijoje daugeliu klausimų atvirai nesutarė. Tai esą turi „auklėjamosios prasmės“ ir tai esą žymiai geriau už slapto nesutarimus. Veto teisės klausimu jis pasakė: „Ši teisė yra kraštutinė priemonė. Anuomet nenumanėme, kad ji taps priemone kelti tautų nesantarvę. O pastarieji įvykiai tai aiškiai įrodė“. Nedasakyta, kad ji turi būti panaikinta.

W. Churchill atstovauja sunkiajai artilerijai, kuri, tur būt, ryškiausiai atstovauja britų politikos linkme. Jo didenybės karališkoji opozicija parodo darbiečių politikos silpnę Palestinoje. Jis teigia, kad Sovietai nenori naujo karo, bet jie siekia sumti to karo vaisius. Lenkijos vyriausybė neatstovauja lenkų tautos. Jugoslavija verčia susigalvoti, nes ten sukurta bolševizmo stovykla ir serbai ūkininkai esama santvarka labai nepatenkinti. Ir, pagaliau, jis labai karštai klausia: „Ar tiesa, kad dabar Sovietai Rytų Europoje nuo Baltijos jūros iki Vienos, Juodosios jūros laiko 200 divizijų. Aš būčiau nepaprastai patenkintas, jei Maskva galėtų mane painformuoti, kad šis skaičius perdidetas“.

Valstybės ministeris Mac Neil papildė Churchill žodžius, nors juos ir sušvelnindamas: „Nežinau, kiek ten yra sovietinių divizijų, bet menu, jog jų skaičius žymus. Prileidžiu,

kad tai nėra gynybos tvirtovė, bet priemonė užimtuose kraštuose įsikurti“.

Keista, valstybės ministeris lyg ir nenuvokia, kad Sovietai turi daugybę priemonių jų užimtuose kraštuose rastiems akmenims suskaldyti ir smėliu paversti. Kariuomenė turi kitą tikslą — karinį.

Trumano žodis

New Yorką dabar mažai domina tas, kad Gromyko Manhatane lygsta trejus namus už 675 tūkst. dolerių, kad prez. Trumanas suorganizuotame rautė Molotovas su Gromyko iš jo norėjo pirmutiniai išvažiuoti ir pažeisti šeiminko teisę, ar tas, kad Trumanas apstatytas 2652 policininkais. New Yorkas dabar yra ženkle politinio įtempimo, kurį sudaro diskusijos veto teisės klausimu. Sovietai pareiškė, kad sutarimas yra galimas, parodžius gerą valią. Dabartinis įtempimas veto klausimu sako, kad šie žodžiai ne daugiau verti už Stalinio pasakytus, nes veiksmai prieštarauja žodžių prasmei.

Amerikos prezidento kalba atidarant JTO Pilnates posėdžius, pasakyta nuosaikias žodžiais, siekia svetūr, o ypač savame krašte atitinkamos įtakos. Kurybine programa jis nori sušvelninti nusivylimą, kuriuo šiandien gyvena pasaulis. Daugelis klausimų, kuriais dabar nesutariama, yra tik „antraeiliai, paginti su pasaulio tautų laimingu gyvenimu, saugumu ir teisingumu“. Jis reiškia viltį pašalinti skurdą ir siūlo sukurti žemės ūkio ir maitinimo tarptautinę organizaciją. Tarptautinis bankas turi tarnauti sugriautiems kraštams atstatyti ir atskirų valstybių valiutų fondui sudaryti. Tarptautinė darbo organizacija turi palengvinti išspręsti tos srities klausimus.

Mes turime sutikti, kad tai yra svarbūs klausimai, bet kol pasaulyje nėra nusistovėjusios tvarkos, per anksti apie tai kalbėti. Tai pareina nuo politikos.

Amerika atsisako izoliacionizmo, ji nori bendrauti su pasauliu. Amerika siekia taikos, nes „naujas karas užgniaužtų tų tautų geras viltis ir galutinai sunaikintų mūsų civilizaciją“, kaip ją įgyvendinti? „Be teisingumo, kuris viešpatautų mažose ir dideles tautos, taika neįgyvendinama“. Ir štai jis priėjo prie keturių žinomų laisvių: žodžio laisvės, tikėjimo laisvės, laisvės nuo persekiojimo ir baimės. Kas gi tas laisvės patikrins ir pavergtas tautas išlaisvins?

Veto ar daugumos teisė negali taikos sukurti. Taika turi

remtis sutartimis. Ar santarvininkai randa kalbą dėl senų sutarčių, pav., Dardanelų, vykdymo ir naujų sudarymo?

„Atominės energijos ir kitų slapty ginklų panaudojimas priklauso JTO“. Ar ilgai užtrukusios derybos atominio ginklo reikalu davė siekiamų išdavų?

UNRRA uždavinius turi kuo veikliausiai perimti JTO, kad padėtų pabėgėliams ir iškeldintiems. „Amerika šiam klausimui teikia didelę svarbą ir skatina skubiai veikti, nes tai yra viena priemonė taikai atstatyti ir atlikti darbui, kurio šaukiasi žmoniskumas.“

Pagaliau, prezidentas atsako į klausimus, kuriuos atoriaus plunksna nejučiomis sukūrė. Karo baubas esąs išpūstas. O dėl taikos įgyvendinimo atsakomybę pasilima JAV. Paskutinis klausimas — kaip tą at-

sakomybę suderinti su sovietine politika?

Tuo tarpu pradėta nuo mažo klausimo — veto teisės. Anglosaksai susitarė veto teisę panaikinti ar bent susiaurinti. Salutinės pajėgos — Australija ir Kuba, veto klausimą iškeldamos, sukelia audrą. Sovietai priešingi daryti bet kuriuos pakeitimus. Jie atstovauja naujai sukurta nuomonei, kad visi klausimai turi būti priimti visuotine balsų dauguma. Tarptautinės kariuomenės klausimas Kremliaus numarintas š. m. balandžio mėn., JTO Pilnatyje vėl sukels audrą.

Taip daug dabar kalbama apie skėstančią taiką, bet vis aimanuojama ant kranto, nes įpuolus į kudrą bijojami susigrįti paprasta sloga. O ta mažiausiai ramina, nes aplinkoje telkiasi grasmingi debesys.

Tebedeportuoja darbininkus

Londonas, X. 28. Vakar Frankfurto radijo siųstuvus pranešė, kad Zeiss ir Schott firmų Jenoj darbininkai telegramomis kreipėsi į Vyr. Vokietijos Kontrolinę Tarybą ir Tiesiogiai į Staliną, kad su stabdytų šių fabričių išmontavimą ir darbininkų siuntimą į Sovietų S-gą, o taip pat klausia, ar šių fabričių išvežimas atitinka Potsdamo susitarimą.

BBC Berlyno korespondentas praneša, kad išvežtųjų į Sovietų S-gą darbininkų iš sovietų zonos Vokietijoje jau perviršijo minimus 7.000 ir vyksta toliau. Berlyno sovietų sektoriaus laikraščiai skelbia sovietų įstaigų paaiškinimą apie vykstantį darbininkų išvežimą ir jame sakoma, kad darbininkai vyksta turėdami sutartis su sovietų įmonėmis ir jie bus lygiai taip pat apmokami, kaip ir sovietų kvalifikuoti darbininkai ir žymiai geriau, negu šiuo metu Vokietijoje. Toliau pareiškime sakoma, kad tokiu pat būdu anglai ir amerikiečiai naudoja vokiečių technikais.

To paties korespondento pranešimu, šiandien į Jeną atvyko gen. Sokolovskio įgaliotinis ištirti vietoje fabričių išmontavimo aplinkybes.

The Times Berlyno korespondentas pažymi, kad Sovietų S-gon darbininkai nevyksta savanoriškai ir netrūksta įrodymų, kad prieš juos pavartojama prievarta, dažniausiai juos paimant nakties metu iš butų suteikiant jiems tik trumpą laiką pasirošti. Sovietų įstaigų paskelbtas pareiškimas nesiderina su tikrove tiek, kiek tai liečia britams ir amerikiečiams metamą kaltinimą. D. Britanijoje esą vokiečių technikai tuojuo išvyko savo tėvynėn, kai tik jie pareiškė tokį norą. Jų skaičius anip-

tol neatitinka pareiškime skelbiamą skaičių.

Rytoj Berlyne susirenka Vyr. Kontrolinė Taryba, kuri svarstys vokiečių darbininkų deportavimo į Sovietų S-gą klausimą. Sovietų atstovas duos smulkų tuo reikalu paaiškinimą.

SUĖMIMAI LENKIOJE

Ukininkų partijos vadovas Mikolaičykas pareiškė, kad jo partiją siekiama visai uždaryti. Per paskutines aštuonias savaites suimta 917 tos partijos narių, o 12 miestų partijos būstinės sunaikintos. Sumintųjų tarpe nemaža partijai vadovaujančių asmenų: generalinis sekretorius, spaudos skyriaus vadovas ir du centrinės valdybos nariai. Iš 125 tarybos narių 11 kalėjime.

Mikolaičykas nurodė, kad iki šio meto jis nesikreipė į vakarines galybes pagalbos. Bet jis pridūrė: „Trys galybės Potsdame nustatė Lenkijos sienas, sukūrė dabartinę santvarką, pažadėjo kraštui laisvų rinkimus. Aš manau, kad šios galybės yra siejamos kai kurių pažadų. Ukininkų partija, galimas dalykas, kreipsis į tas galybes, kad jų nutrimai būtų įgyvendinti“.

Varšuvos vyriausybės spaudos agentūra Londone skelbia, kad Mikolaičykas yra daug ką perdėjęs. Lenkijoje nesą buvę jokių suėmimų, o „buvo likviduojamos slaptos teroristinės organizacijos“.

Tarp Londono ir Varšuvos dabar esama nuomonių skirtumų dėl 4 ml. svarų, kurie turėtų būti pervesti dabartinei Lenkijos vyriausybei. Londonas sako, kad jis nemano tuos pinigų pasilaikyti, o tik laiko juos paprasta garantija pagal finansinę sutartį, pasirašytą š. m. birželio mėn., jei Lenkijos vyriausybė netesės pažadų.

SUSITIKIMAS SU AMERIKIEČIAIS

New Yorke leidžiamas rusų socialistų-revoliucionierių grupės neperiodinis žurnalas „Za Svobodu“ įsidėjo nepaprastai įdomų rašinį antraštę: „Susitikimas su amerikiečių armija“. Rašinio autorius yra A. A. Volodin, buv. raudonosios armijos vyresnysis leitenantas.

Volodin aprašo savo pirmą susitikimą su amerikiečiais jau po to, kai karas su Vokietija buvo pasibaigęs. Sąjungininkų kariai tuomet palaikė glaudžius santykius, kurie dar nebuvo propagandos sudrumstę.

Amerikiečių užimtoje zonoje buvo priverstas nusileisti rusų lėktuvams. Tam lėktuvui sutvarkyti buvo pasiūti šeši raudonarmiečiai-trys mechanikai, du karininkai ir Volodin.

Divizijos štabas išdavė specialų demarkacijos linijai pereiti raštą. Siunčiami vyrai buvo ilgai kamantinėjami, kol saugumo organai įsitikino, kad jie yra ištikimi. Sakytas raštas su dviem antspaudais buvo paduotas štabo generoliui leitenantui, kuris dokumentą pamargino dar vienu antspaudu.

Su visais šiais dokumentais, pasakoja Volodin, raudonarmiečių grupė nuvyko į amerikiečių militarinę misiją rusų zonoje, kad galėtų gauti leidimą vykti į amerikiečių zoną.

Nuotaika buvusi nekokia, nes 1936–38 metų bylos ir šaudymai sovietų žmonėse sudarė įspūdį, kad užsienių misijos yra šnipinėjimo ir provokacijos lizdai, kurių rusams reikia vengti. Ta baimė tačiau tuoj pranykusi. Juos sutikęs Amerikos karininkas, kalbėjo rusiškai. Jis labai šiltai juos pasveikino ir pasiūlė jiems paslaugą. Išklausęs reikalą, jis tuoj padiktavo sekretorei įsakymą, kad raudonarmiečiai būtų išleisti į amerikiečių zoną. Paskui pats pasirašęs po tuo įsakymu.

DOKUMENTAS BE ANTSPAUDŲ

O-kei, galite važiuoti! — tarė jis raudonarmiečiams, kurie pirmą kartą išgirdo išgarsėjusį o-kei. Tas žodis vėliau pasidaręs labai populiarius rusų armijoje.

Išėję iš misijos būstinės, raudonarmiečiai pradėjo tartis. Jie negalėjo tiesiog susivokti, kaip toks svarbus dalykas galėjo būti atliktas per penkiolika minučių. Jokių klausimų, iš kokios armijos, kiek jie turi kanuolių, kokioje vietoje yra jų bazės, iš kur jie patys yra kilę, kur gimę...

Ne, čia kas nors ne taip. Ir staiga šoferis susigriebė: — Bet čia juk nėra antspaudų!

Koks gali būti dokumentas be antspaudų! Kažkas pastebėjo:

— Padaryta taip todėl, kad mus į ten išleisti, o atgal ne. Pasakys — nėra antspaudų, ir negalite grįžti.

— Gudriai veikia, — pastebėjo viens iš būrio.

Ir visi raudonarmiečiai, grįžę į militarinę misiją, su pasipiktinimu nurodė, kad nėra antspaudų, ir, vidinasi, jiems yra taisyklės žabangos.

Amerikietis karininkas visai ramiai atsakė, kad jokio antspaudų jis neturįs, ir jiems pilnai pakaks to dokumento, kurį jis išdavęs.

Raudonarmiečiai nerimę ir grumoję kreiptis į generolą.

— Prašau, — trumpai atsakė karininkas.

Ir jie nuvyko pas generolą. Pirmiausia jie pareikalavo, kad jis suvaldytų savo karininką, kuris jiems bandęs paspėti spąstus, išduodamas dokumentą be antspaudų.

Kai sekretorė angliškai atpasakojė jų reikalą, generolas tik truktelėjo pečiais ir atsakė:

— Aš irgi neturiu antspaudų...

— Kaip? Generolas, ir antspaudų neturi! — jau nustebe klausė raudonarmiečiai sekretorę. Bet generolas tik nusišypsojęs ir dar karta patvirtinęs, jog antspaudų jis tikrai neturįs.

Raudonarmiečių divizijos štabe į amerikiečių išduota raštą irgi buvo pažūrėta su nusistebėjimu. Bet nieko nebuvo galima padaryti. — Dėl visa ko ten pasilaikė vieną dokumento nuorašą, kad raudonarmiečių sulaikymo atvejų būtų galima reikalauti jų grąžinimo. Mat, kopija turėjusi būti įrodymas, jog jie tikrai buvę išsiųsti.

SVEČIUOSE PAS AMERIKIEČIUS

Bet dar labiau raudonarmiečiai nustebo, kai jie pasiekė demarkacijos liniją. Vos tik pažvelgė į dokumentą sargybiniš, tuoj tarė:

— Rusai? O-kei!

Jokio kruopštaus dokumentų tikrinimo, jokio įkyraus kamantinėjimo. O kai raudonarmiečiai atliko jiems pavestą darbą, tai amerikiečiai juos pasikvietė į svečius. Gėrė, dainavo, šoko, ir nuotaika buvo nepaprastai draugiška. Kai šoferis išlinksmino, jis paprašė dalinio vadą leisti jam grįžti į dalinį.

Paklaustas, kodėl jis skubąs grįžti, šoferis atsakė:

— Snukį noriu išdaužyti politrukui. Sakė jie — kapitalistai prieši. O jie, kaip ir mes, linksmi vyrai!

AMERIKIEČIŲ PAGALBA

Bet sąjungininkų pagalba, sakė Volodin, buvo matoma ir be aiškinių. Jau su 1942 m. pradžia atsirado daug ame-

rikoniškų atomašinių, kurios aprūpino frontą maistu ir amunicija. Visur matėsi amerikoniški lėktuvai. Kareiviai buvo maitinami amerikoniškais konservais, riebalais, miltais ir kitu maistu. Visi varžėsi dėl amerikoniškų batų, drabužių ir baltinių.

Raudonarmiečiai su didžiausiu entuziazmu kalbėjo apie amerikoniškas mašinas, kurių motorai gerai veikė tiek žiemą, tiek vasarą. Kai 1944 m. visi Ukrainos keliai buvo sunaikinti, tai susisiekimą tebuvo galima palaikyti tik su amerikoniškų „džipsų“ pagalba.

Su kiekviena diena augo užsieniečių gaminių populiarumas. Lakūnai darė palyginimus ir pripažino, kad rusų lėktuvai nei iš tolo negali prilygti amerikoniškiems lėktuvams. Jie atvirai kalbėjo, kad Amerikos produkcija prašoka viso pasaulio produkciją. Labiau apsitrynę kareiviai ėmė nagrinėti Atlanto Chartą. Kai kurie driso prasiartinti, kad gal bus padaryta pakaitų sovietų sistemoje, prisitaikant Chartos principus... Mobilizuoti studentai ypač mėgo kalbėti apie Ameriką, kuri „beveik visose gamybos šakose stovėjo pirmoje vietoje“. Jie stebėjosi Amerikos technikos atsiekimais. Ruzveltą visi laikė Rusijos draugu. Bendrai imant, Amerikos populiarumas silpnino propagandos įtaką prieš kapitalistus.

AGITACIJA PRIEŠ SĄJUNGININKUS

Bet po 1944 m. pergalių Ukrainoje prasidėjo pašėlusio agitacija prieš sąjungininkus. Mažieji agitatoriai naudojo nudėvėtą medžiagą, būtent, „garbino“ plėšrius Morganus ir Rockefellerius, kurie savo nagaugose laiko visą kraštą. Stambesni agitatoriai nurodinėjo naujus žabangus, kuriuos jiems taiso Amerika. Tas pats raudonosios armijos politinis komisaras, jau paaukštintas į generolus leitenantus, 1944 metų rudenį tokiais žodžiais apibūdino Ameriką:

„Mūsų sąjunga su Amerika — tai ne meile pagrįstas susituokimas, bet susituokimas pagal išskaitavimą. O kai susituokimas įvyksta ne iš meilės, tai šeimoje nusi-pratimai neišvengiami“.

Apie sąjungininkus jis kalbėjo su panieka, vadindamas juos „sąjungininkais“. Su ironija apibūdino Afrikos mūšius, kur „visai neišpūstais anskaitavimais“ amerikiečiai turėję 12 karių prieš kiekvieną vokiečių. Išiveržimą į Normandiją jis laikė naveluotu. Į vieno karininko klausimą apie gaudus iš Kairo, kad sąjungininkai veda derybas dėl separatistinės taikos, generolas atsakė, jog „dūmų be ugnies nėra“.

ra“, ir „jei kapitalistinės valstybės nebijotų savo žmonių, tai jau seniai būtų susibičiuliavusios su Hitleriu ir kovojusios prieš socialistines valstybes“.

PALYGINIMAS

Bet raudonarmiečiams, kurie turėjo progos su amerikiečiais susidurti, tai buvo tik tušti žodžiai. Jie pradėjo lyginti savo algą su amerikiečių alga. Jų keturi doleriai (rublių kursų) buvo menkesni atlyginimas. Jokio palyginimo negalėjo būti tarp maisto ir drabužių. Raudonarmiečiai tiesiog negalėjo suprasti, kaip amerikiečiai prasti kariai gali rudyti tas pačias cigaretes, kaip ir aukščiausieji karininkai. Drabužiuose irgi nematė jokio skirtumo. Paradauose amerikiečiai generolai pasirodydavo visai kukliai, kuomet raudonosios armijos generolai ir maršalai apsikarstydavo medaliais, ordenais ir kitokiais blizgučiais.

Tai labai veikė raudonarmiečius, nuo kurių akių nukrito ta melų uždanga, kurią buvo supynę politrukai. Prasidėjo masinis dezertyravimas. Bėgo ne tik paprasti kariai, bet ir karininkai.

Tuomet bolševikai griebėsi griežtų priemonių. Be pašėlusios propagandos prieš vakarų demokratijas, o ypačiai Ameriką, pradėta dėti visos pastangos, kad raudonarmiečiams būtų užkirstas kelias palaikyti draugiškus santykius su sąjungininkų kariais.

„Naujienos“ 211 nr.

LIETUVIAI DAINUOJA ANGLAMS

Londono lietuvių bažnytinis choras, vedamas Pumerio, VIII. 31 surengė koncertą Linguistis Club nariams ir svečiams. Choras padainavo Kriusiams kariais, Už jūrių marių, Loja šunes, Į kovą, Vaziavau dieną ir Pasisėjau žalią rūtą. Anglai lietuviškomis dainomis buvo sužavėti.

Kultūrinis lietuvių veikimas Danijoje. Didžiausia lietuvių stovykla Nymindagab neseniai perkelta į Tysted. Senojoje stovykloje kultūrinis gyvenimas jūriai reikšėsi. Penkių skyrių pradinėje mokykloje mokėsi virš 90 mokinių. Liaudies ansamblis, vadovaujamas buv. Vilniaus Filharmonijos choristės ir šokėjos Kirvaitytės, įvairiose Danijos vietovėse turėjo sėkmingų pasirodymų, kuriuose lietuvių senovinės dainos, kanklės ir gražūs tautiniai rūbai visiems liudijo apie seną ir kultūringą Lietuvą. Vieno pasirodymo pelną — 12.000 kronų — ansamblis paskyrė Danijos Laisvės Kovotojams. Be ansamblio, veikė darnus choras ir orkestras, vadovaujami Sodačio ir Jokubaičio. Stovykla turėjo savo biblioteką, knygryšklą ir įvairias dirbtuves.

KRONIKA

KRISTAUS KARALIAUS ŠVENTĖS MINĖJIMAS NUERTINGENE

Sekmadienį, spalio 27 d. Nuertingene įvyko Kristaus Karaliaus šventės minėjimas. Gražiai išdekoruotoje salėje minėjimas pradėtas Prof. Dr. Maceinos labai įdomia ir gilia paskaita: „Socialinė Kristaus misija“. Po to sekė mėninė dalis. Paul. Stelingis ir Jad. Čizaitė paskaitė savo eilėraščius religinėmis temomis. Taipgi buvo skaitomi Bern. Brazdžionio eilėraščiai. Gimnazijos VIII kl. mokinė Vrublauskaitė pianinu pasakambino pasaulinių kompozitorių kūrinių. (v.)

KRISTAUS KARALIAUS GARBE

Kirchheimas. Spalio, 27 d. Kirchheimio lietuvių kolonija gražiai paminėjo Kristaus Karaliaus šventę.

Iškilmingų pamaldų metu giedojo „Sietyno“ choras ir aktorius Ant. Škema paskaitė atitinkamą melodeklamaciją. Po pietų Fuksen salėje įvyko minėjimas — akademija. Po lietuvių parapijos klebono Mačiulaičio kalbos, kurioje jis išryškino Kristaus ir krikščionybės reikšmę žmonių gyvenime, buvo paskaityta literatūrinis kūrinių Kristaus garbei. Mažųjų vardu žodį tarė G. Normantaitė, vaikų — R. Zujus, jaunuolių — L. Racevičius, mergaičių — A. Gužauskaitė, vyrų — Dr. Mačiulis, Alg. Genys padeklamavo Bern. Brazdžionio eilėraštį „Iš Tavo rankų“. „Sietyno“ vyrų choras pagiedojo Gruodžio „Tėve Mūsų“ ir mišrus choras „Sinaus, Mano Dieve“. Kartu su choru akt. Ant. Škema paskaitė eilėraštį „Valdovui“. Choram dirig. Alg. Kačanauskas.

Po minėjimo įvyko iškilmingas Lietuvos ir Vatikano veliavų nuleidimas. Sugiedota Marija, Marija.

LIET. RAUDONOJO KRYŽIAUS PINIGINIS VAJUS

Tuebingenas. Vyr. Liet. Raudonojo Kryžiaus Valdyba savo paskutiniame posėdyje nutarė paskelbti LRK piniginių vajų, kuris jau buvo nutartas LRK skyrių atstovų suvažiavime Hanau š.m. rugsėjo 26—27 d. d. Vajus apims laikotarpį nuo gruodžio 8 d. iki 1947 m. sausio 6 d. Smulkesnis planas ir priemonės vajui praveisti bus paskelbta vėliau, tačiau skyriai jau dabar yra paraginti šiam vajui ruoštis.

PROF. K. PAKŠTAS APIE LIETUVIŲ KOLONIZACIJĄ

Kempenas. Prof. Kolupaila neseniai gavo iš JAV prof. Pakšto laišką, kuriame jis rašo apie lietuvių tremtinių

kolonizaciją. Profesorius patiekia savo samprotavimus ir nurodo, kad reiktų įsteigti kolonizacinį komitetą, kuris rūpintųsi šiais reikalais. „Aš palinkęs vyksti P. Afrikon ar Australijon, rašo prof. Pakštas, nes gal tik vietoje pavyktų duris atverti didesniai skaičiai tremtinių, kurių ateitis Europoje dar pablogės. Reikia kolonizacinio komiteto. Tik jo įgaliotas aš galėčiau sėkmingiau veikti jus evakuoti į laisvesnes, sotesnes tolimas šalis. Privatiškai aš negaliu veikti.“

HANAU SKAUTAI MINĖJO METINES

Hanau. Spalio 20 d. Hanau lietuvių stovyklos „Geležinio Vilko“ tunto skautai atšventė savo įsikūrimo metines. Ta proga buvo suruošta sporto šventė. Sukakties minėjimas buvo pradėtas vėliavos pakėlimu. Vėliau buvo atlaikytos pamaldos, kuriose skautai ir skautės dalyvavo organizuotai. Vakare įvyko iškilminga tunto sueiga ir laužas. Sueigos metu tuntininkas Kukutis apibūdino šio tunto įsikūrimo raidą ir per metus skautų atliktus darbus. Metinių proga skaučių „Neringos“ tunto vardu sveikino pskt. Bogotienė ir gimnazijos vardu — jos dir. Maldeikis. Gražų žodį tarė ir vyr. skautininko pavaduotojas v. sktn. Jakštas.

Iškilnių laužas pradėtas šūkiu „Pavergtai tėvynei“. Prie laužo skautai išpildė gražią ir įvairią programą. Pasiziūrėti skautų programos atvyko ir UNRRA dir. mjr. Heat su ponija; savo žodyje jis pareiškė esąs vienas iš pirmojo tūkstančio Baden Powellio suorganizuotų skautų ir skautaudamas išmokęs daug gero, todėl ir šio karo metu skubėjęs pirmas artimo pagalbon.

„Geležinio Vilko“ tuntas, vadovaujamas sktn. Kukučio, per metus nemaža nudirbo: gražiai susiorganizavo, įsigijo draugovių vėliavas, šia vasarą suruošė dviejų stovyklą miške, įsitaisė jaukų skautų būklą, gi įvairių švenčių ir minėjimų progomis mielai visada talkininkauja ir savo darbu patarnauja.

J. Janušaitis

SVIETIMO VALDYBOS KNYGŲ LEIDIMO KOMISIJOS PRANEŠIMAS

Savo ankstybesniuose pranešimuose Svietyto V-bos Knygų Leidimo K-jai išvardino visą eilę vadovėlių, kurie šiuo metu yra spausdinami arba jau parengti spausdinti. Mokyklų vadovybės tuoj pradėjo siųsti užsakymus. Primename, kad su užsakymais tenka nesiskubinti, nes išspausdinti vadovėliai bus skelbiami spaudoj.

Tuo tarpu pranešame, kad šiuo metu Tuebingene baigiamas spausdinti V. Kamantauko ANGLŲ KALBOS GRA-

KARINIAI JAV IR STRS PASIRENGIMAI

„New York Post“ neseniai paskelbė, kad ultimatumo Jungtiosios Amerikos Valstijai metu JAV jau buvusios pasirengusios pasiųsti į Europą 4 grupes supertvirtovių su atominėmis bombomis. Tiksliai Byrnes intervencija sulaikiusi nuo šios jėgos demonstracijos. Po kelių dienų tas pats laikraštis paskelbė kitą būdingą žinią, kad specialios JAV supertvirtovės su įgulomis, paruoštomis bombarduoti atominėmis bombomis, esančios išsiųstos į Aliaską ir Aleutų salas. Tai pirmas kartas, kada JAV spaudoje talpinamos tokio pobūdžio žinios ir JAV užsienių reikalų ministerija atsisako nuo visokių komentarų.

„New York Herald Tribune“ rugsėjo 29 d. paskelbė žinią iš Vašingtono, kad esą rengiamasi žymiai perorganizuoti JAV kariuomenę, pritaikant ją naujų laikų reikalavimams. Tuo reikalu jau esąs parengtas projektas, kurį dabar svarstas vyr. štabo viršininkas gen. Eisenhoweris. Pagal tą projektą esą numatoma žymiai padidinti kiekvienos JAV divizijos karių kiekį ir ugnies dydį. Vietoj iki šiolei turėtų 265 tankų, dabar divizija turėsianti 400 tankų. Taip pat kiekviena šarvuotųjų divizija dabar vietoj 11.000 kareivių ir karininkų turėsianti 15.000. Kiekviena divizija gausianti dar vieną sunkiosios artilerijos batalijoną. Aitinkamai padidinimai būsią padaryti ir pėstininkų daliniuose.

Tuo būdu amerikiečių tankų divizijos savo galingumu viršysiančios bet kurios kitos pasaulio valstybės panašias divizijas.

MATIKA, Gunzenhausene — J. Paškevičiaus VOKIEČIŲ K. GRAMATIKA ir Račkausko LOTYNU K. GRAMATIKA ir SCHWEINFURTE — pradėta spausdinti Maironio PAVASARIO BALSAL.

Primename, kad leidėjai, baigę spausdinti knygą, turi apie tai pranešti Svietyto V-bos Knygų Leidimo Komisijai.

Nerecenzuotų ir neaprobųto leidinių Svietyto V-bos Knygų Leid. K-jai neskelbia.

Svietyto V-bos Knygų Leidimo Komisija

PADĖKA

Padėjusiemis ir užjautusiems, palydinti mūsų mylimą sesutę ir giminaitę.

A. A. EUGENIJA ONUSAITIENĖ

į amžiną poilsio vietą, reiškiamė padėką: Neuffeno Lietuvių Komitetui, R. Kryžiui, skautams ir visai kolonijos bendruomenei. Ypatingai dėkome asmenims, prisidėjusiems prie bažnytinio apeigų.

V. J. Baužai

„Daily Mail“ spalio 3 d. mini kelių svetimų karo attachė Maskvoje pareiškimus, pagal kuriuos sovietų armija, kuri jau nebevedinama raudonąja armija, plačiu mastu perorganizuojama. Ypač sovietų kariuomenės vadai esą susidomėję paskutiniiais moderniaisiais techniniais išradimais: atominė bomba, raketinėmis bombomis, radaru, raketiniais lėktuvais ir t.t. Šios dalykus labai kreipiamas dėmesys kariuomenės pertvarkyme. Sovietai jau pradėję statyti keturmotolinius lėktuvus, kurių vienas buvęs pademonstruotas aviacijos dienos parodoj Maskvoje. Šioj parodoj pirmą kartą buvę parodyta, kad STRS turi ir raketiniai-propelerinius lėktuvus. Nepaprastai daug dėmesio esą atkreipta į karo laivyną. STRS norinti pasidaryti viena tvirčiausių jūros jėgų. Stiprinamos ir plečiamas Baltijos uostų ir Tolimųjų Rytų laivyno bazės ir laivų statyklos. Taip pat tie uostai esą stipriai fortifikuojami. Daug dėmesio esą kreipama į tankus ir artileriją. Kartu su tuo pastebimi ženklai, jog armija dar labiau norima suglaudinti su komunistų partija. Sustiprintas partinis švietimas armijoje. Prieš keletą mėnesių išleistas naujas statusas reikalauja dar didesnės drausmės ir paklusnumo įsakymams. (EI)

KATALIKŲ BAŽNYČIA PASISAKO DĖL RINKIMŲ

Praėjusį sekmadienį Lenkijos bažnyčiose buvo perskaitytas ganytojiškas laiškas, nusakantis laikyseną ateinančiuose rinkimuose. Šis laiškas suredaguotas rugsėjo mėn. įvykusioje vyskupų konferencijoje. Pagal jį Lenkijos piliečiai rinkimų metu turi apspręsti viešojo gyvenimo raidą.

Laiške nurodoma, kad katalikai nebalsuotų už tas partijas, kurios nepakenčia krikščionybės mokslo dėstymo mokyklose ar kurių veikla nesuderinama su krikščioniška doro.

APŽVALGA

Lithuanian Newspaper. Permitted by UNRRA Team 513. Išėina 3 kartus per savaitę: antradieniais, ketvirtadieniais ir šeštadieniais. Leidžia ir redaguoja Redakcinė Kolegija. Ats. red. Alb. Valentinas. - Prenumerata 1 mėn. - RM 6.-; atskiras numeris 50 pf. Redakcija: Nürtingen (Württ.), Katharinenstr. 31/1. Administracija: Kirchheim-Teck, Krenenstr. 18. — Ein. s-ta: Apžvalga Giro-Konto Nr. 2255 in Sparkasse Kirchheim-Teck (14a). Spaudžia: A. Gottliebs & J. Osswalds Buchdruck., Kirchheim-Teck.